

ผลของโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นของนักศึกษาด้วยการให้คำปรึกษากลุ่ม

Effects of Empathy Development Program for Students by Group Counseling

สวิตชญา เกียรติศิริรัตน์ ดร. ชันทนา กล่อมจิต

Sawitchaya Kitekeereerut Dr. Chantana Klomjit

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งการทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นของนักศึกษา ระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลองของกลุ่มทดลองและภายหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 16 คน คัดเลือกจากผู้ที่มีจิตอาสาและสมัครใจเข้าร่วมงานวิจัย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน โดยใช้วิธีการจับกลุ่มแบบคู่ (Matched-group Design) เพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นด้วยการให้คำปรึกษากลุ่ม สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ครั้งละ 60-90 นาที จำนวน 10 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นด้วยการให้คำปรึกษากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบวัดการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.84 และ 2) โปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นด้วยการให้คำปรึกษากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ The Wilcoxon Matched Pairs Signed Ranks Test และ The Mann-Whitney U Test ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

The instruments using in this study were: 1) The Inventory form of Empathy, its reliability was 0.84, and 2) The program of empathy development by group counseling. The statistic using for data analysis, was the Wilcoxon Matched Pairs Signed Ranks Test, and the Mann-Whitney U Test. The research finding found that: For the posttest, the experimental group had higher score of Empathy than the pretest as well as than the control group at .05 significant level.

Abstract

The research was a Quasi – experimental Research. The objective of this study was to compare the effects of group counseling on the empathy of undergraduate students, between pretest and posttest of the experimental group, and between the experimental group and the control group for the posttest. The Target group was undergraduate students at the Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani

คำสำคัญ : การให้คำปรึกษากลุ่ม, การเข้าถึงจิตใจผู้อื่น

Keywords : The Group Counseling, Empathy

Province, 16 students. They volunteered to participate in the study, assigning into experimental group and control group, 8 students each group, they were selected by Matched-group Design to obtain Mean score of Empathy nearest. The experimental group participated in the program of empathy development by group counseling, 2-3 times a week, 60-90 minutes each session, total of 10 sessions. The control group didn't participate in the program of empathy development by group counseling.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการประมวลสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหา เด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่างๆพบว่า เด็กและเยาวชนมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ติดเกม คอมพิวเตอร์ แข่งรถจักรยานยนต์ตามถนนสาธารณะ ยกพวกตีกันหรือจับกลุ่มสร้างความปั่นป่วนในชุมชน มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรโดยไม่ป้องกันตนเอง เข้าถึงสารเสพติดได้ง่าย ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ไม่เห็นความสำคัญของหลักศาสนาและค่านิยมแบบไทย ติดเพื่อน ติดสื่อและความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ค่อนข้างเปราะบาง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ซึ่งจากสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความทุกข์ ความเครียด ความวิตกกังวล การปรับตัวไม่เหมาะสมซึ่งเป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ดังนั้น การพัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมคาดหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาและครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาโดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังมาตรา ที่ 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) และต้องการให้ฝ่ายต่างๆ ส่งเสริมพัฒนา

ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ การแนะแนวจึงมีบทบาทต่อการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษานั้นคือ “ครูทุกคนต้องเป็นครูแนะแนว” (จำรูญ เรืองขจร, 2543) เพื่อจะได้ช่วยพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป วิธีการหนึ่งที่ครูจะสามารถช่วยและพัฒนานักเรียนได้คือ การสร้างองค์ความรู้ในด้านการให้คำปรึกษา เพราะการให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลด้วยการสนทนาหรือพูดคุยอย่างมีเป้าหมาย โดยผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้สร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับคำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตนเอง รู้จักและเข้าใจปัญหา สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม สามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ (มัลลวีร์ อดุลวัฒนศิริ, 2554) การที่จะทำให้การให้คำปรึกษามีประสิทธิภาพนั้นจึงขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาเพราะผู้ให้คำปรึกษาต้องใช้คุณลักษณะส่วนตัวในการสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพกับผู้รับคำปรึกษา ดังนั้น ครูผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาจึงมีความสำคัญมากต่อกระบวนการการให้คำปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับจินตนา ณ สงขลา (2553) ดวงมณี จงรักษ์ (2549) และมัลลวีร์ อดุลวัฒนศิริ (2554) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่ ความจริงใจ การยอมรับไม่มีเงื่อนไขและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งหรือการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด

ในปี ค.ศ. 1957 Rogers (1992) ได้เขียนบทความเรื่อง “The Necessary and Sufficient Conditions of Therapeutic Personality Change” โดยมีใจความสำคัญเกี่ยวกับเงื่อนไขที่จำเป็นและพอเพียงในการส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่มีประสิทธิภาพโดยคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาสามประการ คือ ความจริงใจ (Genuineness)

การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional Positive Regard) และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (Empathic Understanding) หรือการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) รวมทั้งผู้ให้คำปรึกษาสามารถแสดงออกถึงคุณลักษณะทั้งสามประการให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถรับรู้ได้ในสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นในกระบวนการการให้คำปรึกษา และ Fiedler (1950 อ้างถึงใน ศิริบุญรณ์ สายโกสุม, 2534) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ในการให้คำปรึกษาที่ดี คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีหรือมีทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์นั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณลักษณะด้านการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) นอกจากนี้ Hogan & Hinley (1970 อ้างถึงใน ศิริบุญรณ์ สายโกสุม, 2534) พบว่า Empathy และความสามารถในการสื่อสารมีความสัมพันธ์กัน เพราะการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นเป็นภาวะที่บุคคลเข้าไปสัมผัสรับรู้และเข้าใจความรู้สึกที่ บุคคลอื่นกำลังประสบอยู่ โดยไม่ยึดความคิดความรู้สึกของตนเองเป็นเกณฑ์และไม่สูญเสียความเป็นตัวเอง นอกจากนี้ยังสามารถสื่อความเข้าใจในการรับรู้ถึงความหมายหรือความต้องการที่แท้จริงของบุคคลนั้นได้ เพื่อให้บุคคลนั้นเกิดความเข้าใจในความรู้สึกของตนเองชัดเจนขึ้น (Traux & Carhuff, 1967 อ้างถึงใน ธีรวรรณ ธีระพงษ์, 2549) สอดคล้องกับ Mead (1934 อ้างถึงใน ศิริบุญรณ์ สายโกสุม, 2534) ที่กล่าวว่า การฝึกทักษะ Empathy ย่อมช่วยให้มีความไวในการรับสัมผัสทางสังคมเพิ่มขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองและสามารถควบคุมตนเองได้ดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามการขาดการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) ย่อมเป็นการหยุดยั้งการพัฒนาความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ดังนั้น การเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับครู บุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งนักศึกษาคณะครุศาสตร์หรือคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อส่งผลดีต่อการปฏิบัติวิชาชีพครูในอนาคตและส่งผลต่อความสำเร็จในกระบวนการการให้คำปรึกษา ซึ่งย่อมส่งผลต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งเป็นการพัฒนาทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียน ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิต พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาคุณลักษณะด้านการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) อนึ่ง การพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นสามารถ

พัฒนาได้หลายวิธี อาทิเช่น การให้คำปรึกษา กิจกรรมกลุ่ม การฝึกทักษะพื้นฐานในการให้คำปรึกษา เป็นต้น แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นของนักศึกษาโดยใช้การให้คำปรึกษากลุ่ม เพราะการให้คำปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร มีการยอมรับซึ่งกันและกัน ไว้วางใจกัน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้สำรวจความคิด อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง เกิดการตระหนักรู้ตนเอง เข้าใจและยอมรับตนเองตามความเป็นจริง รวมทั้งเรียนรู้ที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถเรียนรู้ที่จะเข้าใจและยอมรับผู้อื่นได้ และเกิดการพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นด้วยการให้คำปรึกษากลุ่มของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) หมายถึง คะแนนความสามารถของนักศึกษาในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกและความหมายของบุคคลอื่นเสมือนเป็นตัวของตัวเองหรือการรับรู้และเข้าใจโลกส่วนตัวของผู้อื่นเสมือนเป็นโลกของตนเอง พร้อมทั้งสามารถสื่อสารความเข้าใจนั้นออกมาให้บุคคลนั้นรับรู้ได้ โดยมีองค์ประกอบของการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น คือ ด้านการเข้าใจโลกส่วนตัวของผู้อื่นและความสามารถในการสื่อสาร ทั้งนี้สามารถพัฒนาตามองค์ประกอบของการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นได้ ดังนี้ 1) การฝึกความไวในการรับรู้สัมผัส 2) การฝึกการวางใจเป็นกลาง 3) การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น 4) ความสามารถในการสื่อสารซึ่งสามารถวัดจากแบบวัดการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น

2. โปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น หมายถึง แผนการพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นของนักศึกษา โดยใช้การให้คำปรึกษากลุ่ม ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับการพัฒนาตามองค์ประกอบของการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 60-90 นาที สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง โดยมีขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้นการสร้างสัมพันธภาพ ขั้นดำเนินการและขั้นยุติการให้คำปรึกษาทั้งนี้เป็นการสร้างสัมพันธภาพภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นปลอดภัย เติมไปด้วยการยอมรับ ซึ่งเป็นการเอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้เรียนรู้และพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งการทดลอง (Quasi - Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ การวิจัยคือ Non-Randomized Control-Group Pretest Posttest Design (อรพินทร์ ชูชม, 2552)

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂
C	T ₁	-	T ₂

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 16 คน คัดเลือกจากผู้ที่มีจิตอาสาและสมัครใจเข้าร่วมงานวิจัย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คนโดยใช้วิธีการจับกลุ่มแบบคู่ (Matched-group Design) เพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นด้วยการให้คำปรึกษากลุ่ม จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 60-90 นาที สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นแต่ดำเนินกิจกรรมตามปกติ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ โปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นด้วยการให้คำ

ปรึกษากลุ่ม

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ซึ่งผู้วิจัยพัฒนา ปรับปรุง และสร้างเพิ่มเติม จากแบบวัดการเข้าถึงใจ ของ ศิริธร เรียบสันเทียะ (2553) และแบบวัดสัมพันธภาพ The Barrett-Lennard Relationship Inventory Form OS-40 (Empathy) ของ Barrett-Lennard (1962 as cited in Silva, 2001) โดยแบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (The Likert Type Scale) มี 6 ระดับ ได้แก่ จริงมากที่สุด จริงมาก ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงมากที่สุด ประกอบด้วย ข้อคำถาม 12 ข้อ ซึ่งสอดคล้องตามองค์ประกอบของการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ได้แก่ ด้านการเข้าใจโลกส่วนตัวของผู้อื่นและด้านความสามารถในการสื่อสาร และมีความซื่อสัตย์ทั้งทางด้านบวกและด้านลบ ข้อความด้านบวกมีจำนวน 6 ข้อ คือ ข้อ 1,4,6,9,11 และ 12 ส่วนข้อความด้านลบมีจำนวน 6 ข้อ คือ ข้อ 2,3,5,7,8 และ 10 ทั้งนี้ ความเชื่อมั่นของแบบวัดการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ 0.84

2. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ได้แก่ โปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นด้วยการให้คำปรึกษากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีโครงสร้างของโปรแกรมสอดคล้องกับการพัฒนาตามองค์ประกอบของการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ได้แก่ ความไวในการรับรู้สัมผัส การวางใจเป็นกลาง การเข้าใจและยอมรับผู้อื่นและความสามารถในการสื่อสาร จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 60-90 นาที สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง รวม 4 สัปดาห์ต่อเนื่องกัน ดังนี้ ครั้งที่ 1 สร้างสัมพันธภาพและรู้จักการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (Empathy) ครั้งที่ 2-4 ความไวในการรับรู้และสัมผัส (1)/(2)/(3) ครั้งที่ 5-6 การวางใจเป็นกลาง (1)/(2) ครั้งที่ 7 การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น ครั้งที่ 8-10 การเข้าถึงจิตใจผู้อื่น (1)/(2)/(3) และปัจฉิมนิเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นก่อนทดลองและหลังทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ทดสอบสมมติฐาน โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สถิติที่ใช้ทดสอบคือ The Wilcoxon Matched Pairs Signed Ranks Test และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทดสอบสมมติฐาน โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สถิติที่ใช้ทดสอบคือ The Mann-Whitney U Test และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Target group	Score of Empathy			
	$\bar{X}$		S.D	
	Pretest	Posttest	Pretest	Posttest
Experimental group	33.50	46	2.14	5.10
Control group	34.75	35.62	2.55	2.92

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า คะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นของกลุ่มทดลอง ระยะก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 33.5 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 2.14 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 5.10

ส่วนคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นของกลุ่มควบคุม ระยะก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 34.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 2.55 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 35.62 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 3.14

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นระยะก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม สถิติที่ใช้ทดสอบคือ The Wilcoxon Matched Pairs Signed Ranks Test และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความแตกต่างของคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นระยะก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Target group		n	MR	SR	Z	P-Value
Experimental group	Negative Ranks	0	.00	.00	-2.530	.004*
	Positive Ranks	8	4.50	36.00		
Control group	Negative Ranks	1	2.00	2.00	-1.823	.068*
	Positive Ranks	5	3.80	19.00		
	Tied Ranks	2				

*P < .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า เมื่อนำคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในระยะก่อนการทดลองกับหลังการทดลองมาทดสอบความแตกต่างของคะแนน โดยใช้สถิติทดสอบคือ The Wilcoxon Matched Pairs Signed Ranks Test พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ภายหลังการทดลองและก่อนการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม สถิติที่ใช้ทดสอบคือ The Mann-Whitney U Test และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความแตกต่างของคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

Target group	n	MR	SR	Z	P-Value
Experimental group	8	12.50	100.00		
Control group	8	4.50	36.00	-3.371	.000 [*]

*P < .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า เมื่อนำคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมาทดสอบความแตกต่างของคะแนนโดยใช้สถิติทดสอบคือ The Mann-Whitney U Test พบว่า คะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มทดลองมีคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มทดลองมีคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. อภิปรายผลการวิจัย

1. สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 กลุ่มทดลองมีคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นของนักศึกษาให้สูงขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นถูกสร้างขึ้นให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาตามองค์ประกอบของการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ได้แก่ ความไวในการรับรู้สัมผัส การวางใจเป็นกลาง การเข้าใจและยอมรับ

ผู้อื่นและความสามารถในการสื่อสาร อีกทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นก็คือ การให้คำปรึกษากลุ่ม ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของกาญจนา ไชยพันธุ์ (2549) และวัชรวิทย์ ทรัพย์มี (2550) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่มีปัญหาหรือความต้องการเหมือนกัน ได้แสดงความรู้สึกลึกและความคิดเห็นเป็นการระบายความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ ได้สำรวจตนเองและฝึกการยอมรับตนเอง กล้าเผชิญปัญหา ตลอดจนได้รับฟังและยอมรับความคิดเห็นความรู้สึกของผู้อื่น ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นจริงใจและเข้าใจกัน ดังนั้นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับสมาชิกกลุ่มและระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญในการให้คำปรึกษากลุ่มเพราะสัมพันธภาพและบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับและอบอุ่นปลอดภัยจะช่วยเอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้พัฒนาความไวในการรับรู้สัมผัส การวางใจเป็นกลางและการเข้าใจยอมรับผู้อื่นได้ นั่นคือนักศึกษาสามารถเข้าใจความคิด ความรู้สึกหรือความต้องการของตนเองตามความเป็นจริง สามารถยอมรับตนเอง รู้จักภาคภูมิใจตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักการวางใจเป็นกลางทำให้สามารถเข้าใจโลกส่วนตัวของผู้อื่นได้และสามารถสื่อสารได้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องตามแนวคิดของ Corey (2008) และ วัชรวิทย์ ทรัพย์มี (2550) ที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม คือ เพื่อให้รู้จักตนเองยอมรับตนเอง ภาคภูมิใจในตนเอง สามารถเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น พัฒนาความไวในการรับรู้ต่อความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น เรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นที่มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นและพัฒนาทักษะในด้านการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2542) ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2548) Ohlsen (1973) อ้างถึงใน พระนฤพล โถงสกุล, 2548) Caplan (1975) อ้างถึงใน ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2548) และ Patterson (1991) อ้างถึงใน เจริญศรี นพโสภณ, 2553) พบว่า กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มมีการรับรู้และเข้าใจตนเอง สามารถยอมรับตนเองและผู้อื่นได้เพิ่มขึ้น

2. สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 กลุ่มทดลองมี

คะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีขั้นตอนและกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้นำกลุ่มหรือผู้ให้คำปรึกษาช่วยเอื้ออำนวยในการสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับ อ่อนโยนปลอดภัย เพราะนักศึกษาจะต้องมีความไวในการรับรู้สัมผัสเพื่อรับรู้ถึงความคิด ความรู้สึกหรือความต้องการของตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับตนเองตามความเป็นจริง อีกทั้งเรียนรู้ที่จะวางใจเป็นกลางโดยไม่ปราศจากอคติและนำสู่การเข้าใจและยอมรับผู้อื่นได้ นักศึกษาถึงจะสามารถเข้าใจโลกส่วนตัวของผู้อื่นได้ และสามารถสื่อสารความเข้าใจที่มีได้ แสดงว่า นักศึกษาสามารถเข้าถึงจิตใจผู้อื่นได้ ฉะนั้นโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจึงเน้นที่คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาหรือผู้นำกลุ่มและการใช้ทักษะในการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเอื้ออำนวยในการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งสอดคล้องตามแนวความคิดของ Rogers (1970) ที่กล่าวว่า ผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการรักษาทิศทางของกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และผู้นำกลุ่มเป็นผู้เอื้ออำนวยให้สมาชิกกลุ่มทุกคนได้มีส่วนร่วมในกลุ่มมากที่สุด นอกจากนี้ Brammer (1999 อ้างถึงใน ดวมณี จงรักษ์, 2549) กล่าวถึง กรอบโครงสร้างของการให้ความช่วยเหลือว่า เมื่อนำคุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษาผนวกกับทักษะในการให้คำปรึกษาจะทำให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความรู้สึกไว้วางใจ มีความเคารพและรู้สึกอิสระระหว่าง ผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา ความรู้สึกดังกล่าวเป็นสภาวะที่เอื้ออำนวยทำให้เกิดผลบวกต่อกระบวนการให้คำปรึกษา รวมทั้งกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2546) กล่าวว่า ทักษะพื้นฐานในการให้คำปรึกษาเป็นทักษะการสื่อสารที่มีลักษณะเฉพาะและมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือในการสื่อสารซึ่งเอื้อให้เกิดความเข้าใจในด้านอารมณ์ความรู้สึก การฟังอย่างใส่ใจเป็นการแสดงออกถึงการรับรู้และเข้าใจผู้รับคำปรึกษา (Empathy) และการให้ความสำคัญกับผู้รับคำปรึกษา ทักษะการให้คำปรึกษาเป็นสิ่งสำคัญ

ที่จะนำไปสู่กระบวนการให้คำปรึกษาได้ ดังนั้นในการดำเนินกิจกรรมทุกครั้งของโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องรับฟังสมาชิกกลุ่มด้วยความใส่ใจ ให้การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข พร้อมกับสื่อให้สมาชิกกลุ่มรับรู้ได้ถึงการให้เกียรติและเห็นคุณค่าที่มีอยู่ในสมาชิกกลุ่มทุกคน ซึ่งเป็นการช่วยเอื้ออำนวยให้สมาชิกกลุ่มแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นได้อย่างอิสระเป็นตัวของตัวเอง พร้อมทั้งจะเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมในแต่ละครั้ง อีกทั้งโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ได้นำกิจกรรมมาใช้ในช่วงเริ่มต้นการให้คำปรึกษา โดยใช้สื่อรูปภาพ โฆษณา ละคร หนังสือ ภาพยนตร์ ข่าวบันเทิง เสียงเพลง มิวสิควิดีโอ การอภิปรายและการเคลื่อนไหว เพื่อช่วยให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกต่างๆ ได้ง่ายขึ้นและช่วยสื่อถึงสิ่งที่จะเรียนรู้ในแต่ละครั้งของโปรแกรมได้ดี รวมทั้งสามารถดึงดูดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Jacobs, Masson and Harvill (1998 อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมประกอบการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม คือ กิจกรรมช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการอภิปรายของสมาชิก ทำให้ผู้นำกลุ่มได้ข้อมูลจากสมาชิก ช่วยให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rousey, S. L. (2010) พบว่า การชมคลิปภาพยนตร์ ทำให้เพิ่มกระบวนการคิดของนักศึกษา และ Maston, K. E. (2011) พบว่า นักศึกษากลุ่มที่ชมภาพยนตร์มีทัศนคติและการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นเพิ่มขึ้นต่อเยาวชนที่กระทำความรุนแรง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นไปใช้ ผู้ให้คำปรึกษาหรือผู้นำกลุ่ม ควรต้องเข้าใจขั้นตอนในแต่ละกิจกรรม ซึ่งสามารถเลือกนำไปใช้เฉพาะบางกิจกรรมได้ตามความเหมาะสมและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

1.2 การนำโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้อื่นไปใช้ สามารถปรับเปลี่ยนสื่อที่ใช้ได้ ตามสมัณนิยม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจในสื่อ ทั้งนี้สื่อ

ที่ใช้ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ในแต่ละครั้งของโปรแกรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาด้านอื่น ได้แก่ ความจริงใจและการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข

2.2 ควรนำโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงจิตใจผู้สอนไปทำการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เช่น ครูแพทย์ พยาบาล นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น

2.3 ควรพัฒนาโปรแกรมเพื่อทำการศึกษากับตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง อัตมโนทัศน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2546). **คู่มือการให้การปรึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กาญจนา ไชยพันธ์. (2549). **การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จินตนา ณ สงขลา. (2553). **สัมพันธภาพกับการให้คำปรึกษา**. วารสารวิทยาลัยการฝึกหัดครู, 2(1), 45-55.
- เจริญศรี นพโสภณ. (2553). **ผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบบุคคลเป็นศูนย์กลางต่อการเพิ่มพูนศักยภาพในการมีเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จำรูญ เรืองขจร. (2543). **บทบาทของครูตามพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ**. วารสารวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 3(2), 35-40.
- ดวงมณี จงรักษ์. (2549). **ทฤษฎีการให้คำปรึกษาและจิตบำบัดเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2548). **การพัฒนาการยอมรับตนเองของผู้ติดเชื่อเอชไอวีโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎี

บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธีรวรรณ ธีระพงษ์. (2549). **ผลของกลุ่มพัฒนาดนและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธเน้นศีลและปัญญาต่อสัมพันธภาพการปรึกษาเชิงจิตวิทยาและผลเนื่องต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระนฤพล โถวสกุล. (2548). **ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อการปรับตัวของสามเณรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พัชรารณ ศรีสวัสดิ์. (2542). **ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุดรธานี**. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วัชร ทรัพย์มี. (2550). **กระบวนการปรึกษา ขั้นตอนสัมพันธภาพ ทักษะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มัลลวีร์ อุดลวัฒน์ศิริ. (2554). **เทคนิคการให้คำปรึกษา: การนำไปใช้**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.

ศิริธร เรียบสันเทียะ. (2553). **ผลของโปรแกรมพัฒนาการเข้าถึงใจตามแนวคิดของโรเจอร์สที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริบุญร สายโกสุม. (2534). **กลวิธีการให้คำปรึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวง
ศึกษาธิการ. (2552). ระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน หลักการ แนวคิดและทิศทางการ
ดำเนินงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.]

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543).
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

อรพินทร์ ชูชม. (2552). การวิจัยกึ่งการทดลอง. วารสาร
พหุติกรรมศาสตร์, 15(1), 1-15.

Corey, G. (2008). *Theory & Practice of Group Counseling*. 7th ed. CA: Brooks/Cole.

Maston, K. E. (2011). *Empathic Development of
Counselor Trainees for Difficult Client through
Film and Narrative*. Master thesis in Counsel-
ing and Student Personnel Mental Health
Counseling. Graduate school, University of
Minnesota State, U.S.A.

Rogers, C. R. (1970). *Counseling & Psychotherapy*.
MA: The Reverside-Press.

_____. (1992). *The Necessary and Sufficient Condi-
tions of Therapeutic Personality Change*.
*Journal of Consulting and Clinical Psycholo-
gy*, 60(6), 827-832.

Rousey, S. L. (2010). *The effects of viewing film clips
on multicultural awareness and empathy in
pre-service counselors*. Ph.D. Dissertation,
Department of Philosophy in Counseling,
University of North Carolina at Charlotte.

Silva, N. W. (2001). *Effects of Empathy Training on
Master-level Counseling Students*. Ph.D.
Dissertation, Department of Philosophy,
University of Florida, U.S.A.